

(A) = Åpen, kan bestilles fra Universitetet i Stavanger / Arkeologisk museum

(B) = Begrenset distribusjon

(C) = Kan ikke utleveres

Sikringsundersøkelse av hellekiste Utbjoa Gnr. 254/2 Vindafjord k. Rogaland

Gitte Kjeldsen

AM saksnummer:

Journalnummer: 2006/1844

Dato: 17.02.2014

Sidetall: 4

Opplag: 10

Oppdragsgiver: Riksantikvaren Post 78

Stikkord:

Gravhaug, hellekiste

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Universitetet i Stavanger Arkeologisk museum OPDRAGSRAPPORT	RAPPORTNUMMER 2014/7
Universitetet i Stavanger Arkeologisk museum, 4036 Stavanger Telefon: 51832600, fax: 51832699, e-post: post-am@uis.no	TILGANG B
RAPPORT TITTEL Sikringsundersøkelse av hellekiste, Utbjoa Gnr. 254/2 Vindafjord k. Rogaland	SIDETALL: 4
	OPPLAG: 10
	DAT0: 17.02.2014
Journalnr. 2009/1844 SAKSBEHANDLERE: FORFATTERE Gitte Kjeldsen	

OPDRAGSGIVER Riksantikvaren Post 78	OPDRAGSGIVERS REF.
REFERAT Sikringsgravning av sammenrast hellekiste (id 66423) høsten 2013. Gravhaugen er beliggende langs kulturstien på Utbjoa i Vindafjord kommune. Gravkammeret som besto av (sammensatte) steinheller ble «løftet» på plass, og den gjenværende gravfyllen ble gravet og til dels soldet etter gjenstander og trekull til C14-datering.	
STIKKORD	
Gravhaug, bronsealder, jernalder	

Oppdragsrapport 2011/32
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for fornminnevern

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum
4002 STAVANGER
Tel.: 51 83 31 00
Fax: 51 84 61 99
E-post: post-am@uis.no

Stavanger 2011

**Sikringsundersøkelse av hellekiste, Utbjoa Gnr.
254/2, Vindafjord k. Rogaland**

Gitte Kjeldsen

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Innhold

1. Sammendrag

Sikringsgravning av sammenrast hellekiste (id 66423) høsten 2013. Gravhaugen er beliggende langs kulturstien på Utbjoa i Vindafjord kommune. Gravkammeret som besto av (sammensatte) steinheller ble «løftet» på plass, og den gjenværende gravfyllen ble gravet og til dels soldet etter gjenstander og trekull til C14-datering.

2. Bakgrunn for undersøkelsen

I samarbeid med Rogaland fylkes kommune ble i mai utført skjøtsel på fire bergkunstlokaliteter og fem gravhauger langs kulturstien på Utbjoa i Vindafjord kommune. Under arbeidet ble vi oppmerksom på et sammenrast gravkammer (hellekiste) i en av haugene (id 66423). AM-UiS søkte Riksantikvaren (2012) om post 78 midler til en sikringsgravning og restaurering av hellekisten. Midlene ble innvilget og undersøkelsen ble utført i oktober 2013. En ettergravning vil kunne bidra til å sikre eventuelle funn, samt bidra til en eventuell datering av haugen og muligvis påvise en aldersmessig sammenheng mellom gravminnene og andre fornminner i området.

Kartutsnitt over Utbjoa, Vindafjord kommune. Gravrøys markert med rødt (fra Askeladden)

3. Beliggenhet og beskrivelse av kulturminnet

Røysa (id 66423) er beliggende på gården Utbjoa (gnr 254/2) i Vindafjord kommune, Rogaland. Landskapet er kupert med våtområder, fjellknauser og glissen skog med områder av kratt og busk vegetasjon. Området ligger ut til sjøen og er et populært tilrettelagt turområde for lokalbefolkningen. Gravrøysa (id 66423) ligger i utmarka til bnr. 2 ved Hovlandsstø, lengst nord på bergryggen «Seiastovo», nær stupet ned mot sjøen. Røysa er bygd av forholdsvis store tunge stein (20-50 cm) med gulbrun jord mellom steinene. Røysa er rund og ca. 9 m i tverrmål, 1 m høy og dekket av lyngtorv med spredt einerkratt.

Hellekisten ligger åpen med dekkhellen lagt til siden ved kammeret. Det ser ut som om graven har vært forsøkt plyndret (antakelig for lenge siden). Graven ligger ca. 3 m inn fra den vestlige kanten og er orientert nordøst-sørvest. I gavlene øst-vest er det satt store steiner med flatsidene vendt innover,

langsidene består av 2 langhellere slik at veggene har dobbelt sidehellere. Med andre ord framstår kammer-konstruksjonen svært robust.

Målene av gravkammer tatt i forbindelse med undersøkelsen i 2013:

- Vestlig endeheller, ca. 83 cm bred, 40 cm høy
- Østlig endeheller, ca. 83 cm bred, 40-45 cm høy
- Nordlig ytterst sideheller, største lengde 1,60 m, største høyde 64 cm, minste høyde 45 cm
- Nordlig innerst sideheller, største lengde 1,40 m, største høyde 52 cm, minste høyde 28 cm
- Sørlig ytterst sammensatte sidehellere, største lengde med forlengelse 1,08 cm (enkelte hellere 58 cm, 50 cm), største synlig høyde 20 cm
- Sørlig innerst sammensatte sidehellere, største lengde med forlengelse 2,25 cm (enkelte hellere 1,45 cm, 80 cm), største høyde 40-45 cm, minste høyde 35 cm

Lengde av kammer, mot nord 2,7 m, mot sør 2,13 m = total gjennomsnittslengde 2,10m

Figur 1. Gravhaug id 66423 i begynnelsen av undersøkelsen. Foto Åge Petersen AM-UiS

I følge Svein Indrelids publisasjon og beskrivelse av id 66423 i « Fornminne og fornminnevern i Ølen kommune » fra 1991 skulle det ha vært funnet ett 8 tommer langt leggbein som er forsvunnet. I bunnen av graven ble det gravet fram 6 flate stein (3 stein var noe forvitret) dvs. at graven hadde en hellelagt bunn. I østenden nær gavlen ble det funnet kull som ble samlet opp til C14-datering. Det lyktes ikke å løfte dekkhelleren på plass. Gravhaugene er registrert som jernalder-grave, men både landskap, plassering og den øvrige arkeologiske kontekst tilsier at haugene også kan være fra eldre bronsealder.

3.1 Kulturminner i nærområdet

Utbjoa og Ølen kommune er kjent for en rekke kulturminner og løsfunnet gjenstander. Ikke minst de tre store svungne bronseøkser («kultøkser») fra bronsealderen. I umiddelbar nærhet til id 66423 ligger det fire tilsvarende gravhauger, fem helleristningsfelt (herav to skålgropfelt) langs kulturstien ut mot sjøen, samt en hustuft.

4. Tidsrom og deltakere

Undersøkelsen ble gjennomført 17-19 oktober 2013 av Mari Høgestøl, Olle Hemdorff, Åge Petersen og Gitte Kjeldsen. Alle fast personal fra AM-UiS.

5. Undersøkelsens forløp

Undersøkelsen hadde som formål å sette/rette opp sidehellene slik at graven i formidlingsøyemed kunne framstå mer autentisk. I tillegg ville vi undersøke gravfyllen i forsøk på en nærmere datering gravhaugene på Utbjøa.

Vi var meget uheldige med været da det regnet i alle dagene så å si uten opphold. Forholdene var vanskelige pga. all vannet som silte ned i graven. Tross dette mener vi ikke at vi har oversett eventuelle funn.

Figur 2. Sammenrast hellekiste sett fra vest.

Figur 3. Hellekiste sett fra øst. Foto Åge Petersen AM-UiS

Figur 4. Gravkammer sett fra øst

Figur 5. Gravkammer sett fra nord. Foto Åge Petersen AM-UiS

6. Dokumentasjon

6.1 Innmåling

Ingen innmåling ble utført

6.2 Fotografering av gravkammer i ulike faser av undersøkelsen

6.3 Innsamling av prøver

To kullprøver ble innsamlet i gravfyllen fra østenden

7. Litteratur

Indrelid, Svein 1991. *Fornminne og fornminnevern i Ølen kommune*. Historisk museum. Universitetet i Bergen. Bergen 1991.

Vedlegg:

Fotoliste

Natvit. prøver